

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
КАТЕДРА „ИКОНОМИКА НА ПРИРОДНИТЕ РЕСУРСИ“

УТВЪРЖДАВАМ:

ЗАМ.-РЕКТОР ПО

ОБУЧЕНИЕТО В ОКС “БАКАЛАВЪР”

И ПРОДЪЛЖАВАЩО ОБУЧЕНИЕ

ДОЦ.Д-Р МИЛАНКА СЛАВОВА

КОНСПЕКТ

**ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ НА СТУДЕНТИТЕ
ОТ СПЕЦИАЛНОСТ “АГРАРЕН БИЗНЕС”**

1. Поземлени ресурси в земеделието. Земята – производствен фактор. Използване и оценка на земята. Пазар и цена на земята.
2. Аренда и арендни отношения в земеделието. Икономическа същност на арендата. Арендни отношения в земеделието. Определяне размера на арендните плащания.
3. Капиталът на земеделското предприятие. Същност и характеристика на капитала. Кръгооборот и оборот на капитала. Състав и структура на капитала.
4. Дълготрайни активи на земеделското предприятие. Състав и структура на дълготрайните активи. Оценка на дълготрайните активи. Амортизация на дълготрайните активи. Оценка на използването на дълготрайните активи.
5. Разходи и себестойност на земеделската продукция. Характеристика и класификация на разходите. Същност и видове себестойност. Разпределение и отчитане на разходите. Влияние на разходите върху равнището на себестойността на продукцията.
6. Цени и ценообразуване на земеделската продукция. Същност и видове цени. Ценообразуващи фактори.
7. Аграрните проблеми и необходимостта от правителствена намеса. Същност и цели на аграрната политика.
8. Политика за поддържане цените на селскостопанските продукти – контрол върху вноса – тарифни ограничения; нетарифни ограничения; гарантиране на

вътрешните цени чрез минимални импортни цени, променливо мито и тарифни квоти.

9. Регулиране на износа: експортни субсидии, експортна експанзия и дъмпинг; експортни ограничения.
10. Общата аграрна политика на Европейския съюз. Създаване и разширяване на ЕС. Мотиви , цели и принципи на ОСП. Основни направления на ОСП.
11. Развитие на ОСП. Основни положения на реформата на ОСП след 1992 г.; ОСП и влиянието на СТО (ГАТТ). Реформата на ОСП от 2003 г. Основни елементи на ОСП за периода 2014 – 2020.
12. Аграрната политика на България. Механизми за подпомагане на селското стопанство.
13. Същност на програмите за развитие на селските райони (програма Сапард, Програмата за развитие на селските райони 2007 – 2013 и Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020. Структура и развитие на програмите.
14. Пазари на земеделски продукти – характеристики и особености. Особености на търсенето на земеделските продукти и маркетинга на земеделските и хранителни продукти.
15. Възприемане на хранителните продукти. Решения на консуматорите за покупка. Теория за поведението на консуматорите. Фактори, влияещи върху поведението на консуматорите. Типология на консуматорите.
16. Продоволствена верига. Форми и канали на реализация на земеделски продукти чрез пазари за търговия на едро. Договорна система.
17. Борси и борсова търговия със земеделски продукти.
18. Регионални различия и уязвимост в ЕС и България. Развити и изоставащи региони в ЕС. Политики за регионално развитие на ЕС.
19. Селски райони – характеристики, особености, дефиниция и териториални граници. Програми и мерки за развитие на селските райони в ЕС и България.
20. Международни и европейски защитени територии. Защитени територии в България. Управление и финансиране на защитени територии.
21. Производствени структури в земеделието. Критерии и показатели за класификация на земеделските стопанства. Организация на земеделските стопанства. Структуриране на земеделските стопанства. Видове структури - производствена, организационна, управленска. Принципи на структуриране и приложението им в земеделските стопанства.

22. Управление на човешкия фактор в земеделските стопанства. Методически средства и инструментариум за ръководство на персонала. Мотивация и заплащане на труда.
23. Организация на използването на поземлените ресурси на земеделските стопанства. Управленски решения за осигуряване, организация и стопанисване на поземлените ресурси.
24. Управление на машинно-тракторния парк на земеделското стопанство. Същност и организация на машинно-тракторния парк. Размер и състав на МТП на земеделското стопанство. Организационни форми на експлоатация и ремонт на МТП.
25. Управление на финансите в земеделското стопанство. Финансова организация. Управление на инвестиционния процес в земеделското стопанство. Управление на оборотния капитал.
26. Фамилното земеделско стопанство – основна форма на малък и семеен бизнес в земеделието. Същност и особености на фамилното земеделско стопанство. Предимства и недостатъци. Класификационни критерии за характеристика на земеделските стопанства. Класификации на земеделски стопанства.
27. Модели на функциониране на фамилните земеделски стопанства. Възникване и развитие на моделите на фамилни земеделски стопанства. Производствена и потребителска активност на фамилното земеделско стопанство. Модели на фамилните земеделски стопанства в зависимост от вида на използвания труд и собствеността на земеделските земи.
28. Управленския процес в малките и семейни земеделски стопанства. Особенности на управленския процес. Особенности на осъществяването на управленските функции. Същност и основни етапи на жизнения цикъл на земеделското стопанство. Фамилен фермерски жизнен цикъл. Решения за смяна на поколенията в семейния агробизнес.
29. Икономическа същност и характеристики на кооперацията. Определения за кооперацията. Кооперативни ценности и цели. Основни теоретични кооперативни школи. Принципи на изграждане и функциониране на кооперативната организация.
30. Модели на кооперативни организации. Характеристика на принципния кооперативен модел. Основни различия на моделите на кооперации с различни цели и собственост. Модел на функциониране на кооперация за услуги. Модел на функциониране на търговска кооперация. Модел на функциониране на производствена кооперация.
31. Кооперативен статут и органи за управление на кооперацията. Нормативна основа за функциониране на кооперациите. Кооперативни управленски органи. Управленска структура на кооперация.

32. Кооперации в земеделието. Видове. Начин на членство. Организационен статут и механизъм на функциониране и управление. Организации на производители с кооперативен статут.
33. Техническа инфраструктура за подкрепа- Бизнес центрове/Агробизнес центрове, Бизнес инкубатори, Технологични паркове, Система за съвети в земеделието. Програмно осигуряване и подкрепа на предприемачеството в земеделието
34. Предприемачески процес. Генериране и ранжиране на идеите. Тестове за използване. Пазарна реализация. Проверка чрез продажби на пазара. Проваление на нов продукт.
35. Създаване на ново предприятие Законодателство, икономическа среда, екологична среда, природо-климатични условия. Информационно обезпечаване. Форми за стартиране на нов бизнес в земеделието – ЕТ, ООД, АД, КД, Земеделска кооперация, Франчайзинг, Директен маркетинг, Мениджърско изкупуване.
36. Вътрешно предприемачество. Връзката корпоративен мениджър – предприемач – вътрешен предприемач. Изграждане на предприемачески мрежи.
37. Разработване на бизнес план за нов бизнес – оценка на идеята, анализ на пазара, производствен анализ, финансов анализ, определяне на риска. Технологична подготовка на производството. Необходимост от стартов капитал – собствен и заемен.
38. Рисков капитал и финансиране на нов бизнес. Търсене на рисков капитал. Източници на финансиране стартиращ бизнес в агробизнеса. Микро кредитиране – същност, специфика, приложение в земеделието. Примери за микро кредитиране . Мястото на микро кредитирането за развитие на фермерското предприемачество.
39. Конкурентоспособност и предприемачество. Методи за определяне на конкурентоспособността – SWOT, TWSO. Оценка на бизнес очакванията на ниво бизнес единица (земеделско стопанство/ферма), на регионално и на национално ниво.
40. Информация и управление. Дефиниция и характеристики на информацията. Перфектна, не-перфектна и асиметрична информация. Информацията – бизнес ресурс.
41. Видове информационни системи. Критерии за класификация. Системи за събиране и обработка на данни. Управленски информационни системи. Системи за подпомагане вземането на решения. Експертни системи.
42. Проектиране на информационни системи. Проучване и анализ. Разработване. Въвеждане в опитна експлоатация. Наблюдение и оценка на работата на системата.

43. Кодове и класификатори. Класифициране на информацията. Критерии за класифициране. Видове системи за кодиране. Проектиране на системи за кодиране.
44. Базии от данни. Файлова организация и бази от данни. Модели на бази от данни и техните характеристики. Проектиране на база от данни.
45. Контрол и защита на информацията. Необходимост от контрол на информацията. Видове контрол. Същност на защитата на информацията. Видове защита.
46. Качество на продуктите. Определение и същност на категорията “качество”. Свойства, показатели за качество и методи за определянето им.
47. Управление на качеството. Системи за управление на качеството, съответстващи на международните стандарти от серията ISO 9000. Одит и сертификация на системи за управление на качеството.
48. Осигуряване на качеството. Основни цели, принципи и методи на стандартизацията. Сертификация. Сертификация на продукти.
49. Контрол на качеството. Същност, методика и технология на контрола на качеството. Специфични изисквания при контрола на хранителни и нехранителни продукти.
50. Акредитация – същност, основни принципи и значение. Международна и европейска системи за акредитация. Национална система за акредитация – основни дейности на Българската служба за акредитация.
51. Тотално управление на качеството. Основни принципи и инструменти на модела “Тотално управление на качеството” (TQM – Total Quality Management)”.

Литература

1. Ангелова, В., Аграрна икономика, С.изд.Стопанство, 1999 г.
2. Найденов Н., Устойчиво развитие, УНСС.
3. Цонева М., Аграрна политика, С., изд. “Тракия”, 2001 г.
4. Маджарова Св. и колектив (2012). Селски райони. УИ Стопанство
5. Дойчинова Ю., А. Митева, З. Стоянова, И. Жечева (2008), Малък и семеен агробизнес, УИ “Стопанство”, 2008.
6. Кънчев, Ив., Юл.Дойчинова, Аграрен мениджмънт, УИ “Стопанство”, С., 2004 г.
7. Кънчев, Ив., Юл.Дойчинова, Земеделски кооперации, УИ “Стопанство”, С., 2000 г.
8. Стоянова З, Малък и семеен агробизнес (тестове, казуси, методически задачи). УИ “Стопанство”, 2009.
9. Дракър, П. Новаторство и предприемачество. Издателство “Хр. Ботев”, София, 1992.
10. Копева, Д. Предприемачество в агробизнеса. Университетско издателство, С. 2004

11. Копева, Д. Предприемачество в агробизнеса (Ръководство). Университетско издателство “Стопанство”, УНСС, С.2003.
12. Балтов, М., Борисов, Б. Борисова, Л. Копева, Д. Наръчник за създаване на клъстери и възможности за бизнеса за работа в трансграничния регион на Петрич, Разлог и Струмяни, България, и Серес и Нео Петрици, Гърция. Община Петрич/Програма ФАР, 2007.
13. Велев, Д. и колектив, 2008. Информатика и информационни системи. Авангард Прима, София
14. Моцев, М. 2000. Информационни системи в бизнеса. УИ Стопанство, София
15. Върбанов, Р. 2009. Бизнес информатика. Фабер, В. Търново
16. Кожухаров Хр., Стокознание, УИ “Стопанство”, София, 2006
17. Кожухаров Хр., Д. Иванова, Ръководство за упражнения по стокознание на суровините, материалите и готовата продукция, УИ “Стопанство”, София, 2001
18. Василева Е., Т. Цанов, Ръководство за упражнения по стокознание на хранително-вкусовите продукти, УИ “Стопанство”, София, 2001
19. Ишикава К., Тотално управление на качеството в Япония, ИК “Христо Ботев” София, 1994
20. Стефанов Н., Управление на качеството, “Сиела”, 2004
21. Стефанов Н., Х. Радев, И. Буров, В. Станчева, Р. Воденичаров, Управление на качеството – наръчник, ИК “Труд и право”, 2004
22. Филева П., Х. Тужаров, Тотално управление на качеството или новата философия на бизнеса, „Асеновци”, 2007
23. Дюкенджиев Г., Р. Йорданов, Контрол и управление на качеството, Софтрейд, 2008
24. Christmann G., O. Ibert, H. Kilper, T. Moss. Vulnerability and Resilience - from a Socio-Spatial Perspective Towards a Theoretical Framework: http://www.irs-net.de/download/wp_vulnerability.pdf
25. Dudley, N., 2008, Guidelines for Applying Protected Area Management Categories, IUCN– World Commission on Protected Areas
26. Emerton, L., Bishop, J.& L.Thomas, 2006, Sustainable Financing of Protected Areas: A Global Review of Challenges and Options, IUCN – World Commission on Protected Areas, Best Practice Protected Areas Guidelines Series No.13
27. Oskam, A., G. Meester, H. Silvis. (2010). EU policy for agriculture, food and rural areas. Wageningen Academic Publishers
28. Ronstadt. R. Entrepreneurship: Text, Cases and Notes. IRWIN, London, Sixth edition, 2011
29. Hirsich, A. Enterprenuership. IRWIN, London, 2011
30. Hirsich, A., Roberts, P. Entrepreneurship and Intrapreneurship. IRWIN, London, 2010
31. Kirby, D. Enterprenuership. London, 2013
32. Rose K. H., Project Quality Management - Why, What and How, J. Ross Publishing, Inc., 2005, ISBN 1-932159-48-7
33. Maqsood, S. and A. Gunasekaran. 2010. *Handbook on Business Information Systems*. Word Scientific, Singapore. eBook Academic Collection
34. ЕК, Приносът на регионалната политика за интелигентен растеж в рамките на стратегия „Европа 2020“

Допълнителна литература

1. Мишев, П., Ив. Кънчев, Д. Доганов и Ю. Дойчинова, Агробизнес /маркетинг, мениджмънт и туризъм/, ФорКом, София, 1998.
2. Трендафилов, Р., А. Симова, Агромакетинг, Болид, София, 2001
3. Klopčič M., A. Kuipers, J.-F. Hocquette, eds., Consumer attitudes to food quality products - EAAP 133 - Emphasis on Southern Europe, 2012
4. Kohls, R., J. N. Uhl, Marketing of Agricultural Products (9th Edition), 2001

м. Ноември 2016 г.

проф.д.ик.н. Пламен Мишев:
/Ръководител катедра „Икономика на
природните ресурси/